

Jernej Šoštar

POKLIC MEDIATORJA KOT STROKOVNEGA NOSILCA POSTOPKA MEDIACIJE

POVZETEK

Sodišču pridružena mediacija se kot alternativna metoda reševanja sporov vse bolj uveljavlja kot področje dela z lastnim teoretičnim in praktičnim znanjem, lastnimi načeli in osnovnimi pravili. Mediacija je vzpostavila lastno znanje, ki temelji na študijah, razvrstitvi primerov in analizi rezultatov. V prispevku bomo preverili, ali lahko glede na razvoj mediacije v Sloveniji govorimo o poklicu mediatorja in ga opredelimo kot strokovnega nosilca postopka mediacije. Najprej bomo sodišču pridruženo mediacijo in mediatorje, ki medirajo v sodišču pridruženi mediaciji, teoretsko opredelili ter s pomočjo intervjujev s strokovnjaki za mediacijo in mediatorji v nadaljevanju preverili, kakšno je njihovo mnenje o mediatorjih in sodišču pridruženi mediaciji. Proučili bomo tudi pravno podlago sodišču pridružene mediacije tako v Sloveniji kot Evropski uniji. Glede na ugotovitve bomo sklenili, da je pravna ureditev sodišču pridružene mediacije v Sloveniji dobra in da lahko o mediatorjih sodišču pridružene mediacije govorimo kot o strokovnih nosilcih mediacijskega postopka.

Ključne besede: mediacija, sodišču pridružena mediacija, lastnosti mediatorja, pravna podlaga sodišču pridružene mediacije

PROFESSION OF MEDIATOR AS THE PROFESSIONAL PROVIDER OF THE MEDIATION PROCESS – ABSTRACT

The civil mediation programme, which is a court-connected programme, established as a form of alternative dispute resolution, is increasingly gaining ground as a field with its own theoretical and practical knowledge, principles and basic rules. Mediation has already set up its own body of knowledge, based on studies, classification of cases and the analyses of the results. In this article, we examine whether in the context of the development of mediation in Slovenia we might already talk about the profession of the mediator, defined as a provider of the mediation process. We examine the court-connected civil mediation and mediators who mediate at the court-connected civil mediation, and define them theoretically. By interviewing the mediation experts and mediators we examine their opinions about mediators and the court mediation. We examine the legal basis for the court-connected mediation programmes in Slovenia as well as in the European Union. Proceeding from our findings we conclude that the legal regulation of the court mediation in Slovenia is well established, and that the mediators of the court-connected civil mediation programmes can be accepted as the professional providers of the mediation process.

Keywords: mediation, court-mediation, characteristics of mediator, the legal basis of court-mediation

UVOD

Sodno reševanje sporov ni več edina možnost za reševanje sporov. V Sloveniji smo priča v praksi razvijajočim se postopkom, ki jih lahko imenujemo postopki alternativnega reševanja sporov. Eden izmed njih je tudi mediacija. Pojem mediacija etimološko izvira iz latinske besede »mediatio, medius, mediare«, kar pomeni posredovanje, srednji in posredovati. Mediacija je postopek, v katerem poskušajo udeleženci ob podpori nevtralne osebe – mediatorja sistematično osamiti sporna vprašanja in ob upoštevanju interesov vseh udeležencev rešiti spor in doseči sporazum (Šetinc Tekavec, 2002). Mediator pa je izvajalec mediacijskega postopka in je odgovoren za mediacijo. V prispevku bomo predstavili mediacijo kot splošen proces reševanja vseh vrst sporov, nato pa se bomo posvetili sodišču pridruženi mediaciji in mediatorjem, ki medirajo v sodišču pridruženih mediacijah.

Razvoj mediacije kot alternativnega reševanja sporov, pridruženega sodišču, se je začel v ZDA v zvezni državi Kaliforniji leta 1980. Kalifornija je bila prva država, ki je vpeljala obvezno udeležbo v procesu mediacije pred razvezo zakonske zveze (Udovič, 1999). Temelj širše uporabe postopkov alternativnega reševanja sporov – ARS (angl. Alternative Disput Resolution, ADR) je v ZDA postavil zakon Civil Justice Reform Act iz leta 1990. Namen zakona je bil zagotoviti pospešitev postopkov in zmanjšati sodne zaostanke, glavni instrument, ki naj bi pripomogel k temu cilju, pa je bilo sodnikovo aktivno upravljanje postopka (angl. case management). V ta okvir sodi tudi možnost ustanovitve alternativnih oblik reševanja sporov pri sodišču (Zalar, 2001). Pravno se je alternativno reševanje sporov pravzaprav začelo uporabljati s spremembo angleškega civilnopravnega sistema v letu 1999. Vrhunec sprememb je bilo sprejetje novih pravil civilnega postopka, ki so začela veljati 26. aprila 1999 (Betetto, 2001). S svojimi 12 ukrepi, med katerimi se izrecno omenja tudi alternativno reševanje sporov, tako nakazuje premik od sodnika pasivnega opazovalca k njegovemu aktivnemu delovanju pri upravljanju konkretne zadeve. Za sodišču pridruženo mediacijo je najpomembnejši člen, ki določa, da lahko katerakoli stranka ob izpolnjevanju vprašalnika za dodelitev zadeve zahteva prekinitve postopka za določen čas, v katerem bodo stranke poskušale doseči sporazumno rešitev spora v postopku alternativnega reševanja sporov ali z drugimi metodami (Genn, 2012).

V sodstvu se je sodišču pridružena mediacija v Sloveniji začela z eksperimentalnim programom sodišču pridružene mediacije pri Okrožnem sodišču v Ljubljani (2001), ki je kot eno glavnih prednosti programa navedlo, da gre za »reformo koncepta reševanja sporov, ki preprečuje, da bi stranko doletelo sojenje iz zasede, ko bi sodna odločba zanjo bila presenečenje« (Zalar, 2001, str. 1230).

Ločnica med mediacijo in sodišču pridruženo mediacijo je zakonodaja, ki opredeljuje mediacijo, pridruženo sodišču, medtem ko mediacija v splošnem smislu (izvensodna mediacija) zakonske podlage nima. Pravna podlaga za izvajanje sodišču pridružene mediacije v EU je Direktiva 2008/52/ES Evropskega parlamenta in Sveta o nekaterih vidikih mediacije v civilnih in gospodarskih zadevah, s katero se je želela spodbuditi uporaba ARS na sodiščkih članic EU. Slovenija je direktivo takoj prenesla v svoj pravni sistem in maja 2008

sprejela Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah. S tem je postala prva država članica, ki je direktivo prenesla v svojo notranjo zakonodajo (Jovin Hrastnik, 2008).

Razvoj sodišču pridružene mediacije v Sloveniji je nasproten od tega, kar bi pričakovali glede na teorijo nastanka profesije. Sodišču pridružena mediacija se je v Sloveniji pojavila tako, da so jo kot metodo alternativnega reševanja sporov ponudila sodišča. Zanimivo je to, da pred tem mediacije v slovenskem prostoru nismo poznali. Slednje je vzrok, da pri nas tudi ni bilo mediatorjev, ne društev, ne usposabljanj za mediatorje in podobno, kar bi glede na dejstvo, da se dejavnost mediiranja izvaja na slovenskih sodiščih, pričakovali. Omenjeni potek razvoja mediatorstva kot profesije je v slovenskem prostoru unikum.

To področje želimo proučiti, zato bomo v prispevku postavili teoretske temelje vprašanj, kaj sodišču pridružena mediacija in mediator pravzaprav sta in kaj je značilno za njuno zakonsko legitimizacijo v Evropi in Sloveniji.

SODIŠČU PRIDRUŽENA MEDIACIJA SKOZI PRIZMO EU

Evropski svet je leta 2000 v Tampereju sprejel sklepe o alternativnih metodah za reševanje civilnih in gospodarskih sporov v obliki zelene knjige (Green paper). V tem dokumentu Evropska komisija izraža podporo razvoju teh postopkov in razlaga njihove prednosti. Nanaša se na postopke alternativnega reševanja sporov na področju civilnega in gospodarskega prava, vključno z delovnim pravom, družinskim pravom in področjem varstva potrošnikov (Končina Peternel, 2008). Evropska komisija je končno potrjeno zeleno knjigo objavila 19. aprila 2002 (COM (2002) 196 final) (Betetto, 2011). V letu 2003 je nato spodbudila oblikovanje Evropskega kodeksa za ravnanje mediatorjev (European Code of Conduct for Mediators). Ta vsebuje vrsto pravil, ki so namenjena zagotavljanju kvalitativnih storitev na področju sodišču pridružene mediacije, uporaba kodeksa pa je v celoti prostovoljna. Komisija Sveta Evrope za učinkovitost sodstva (CEPEJ) je v svojih smernicah za čim boljšo implementacijo priporočil o mediaciji državam članicam uporabo tega kodeksa izrecno priporočila. Dne 27. novembra 2003 je Svet Evropske unije sprejel Uredbo Sveta (ES) št. 2201/2003 in v 25. točki uvoda (Uradni list Evropske unije, št. L 338/1, str. 245), ki govori o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo, je poudarjeno, da morajo centralni organi držav članic sodelovati tudi pri spodbujanju doseganja sporazumne rešitve družinskih sporov (Končina Peternel, 2008). V oktobru 2004 je Evropska komisija na podlagi odziva na zeleno knjigo pripravila predlog Direktive Evropskega parlamenta in Sveta Evropske unije o nekaterih vidikih mediacije v civilnih in gospodarskih zadevah. Predlog je bil v letu 2007 intenzivno obravnavan tako v Svetu kot Evropskem parlamentu. Ti instituciji, ki sta o predlogu direktive odločali po postopku soodločanja, sta se jeseni 2007 dogovorili o končnem besedilu. Skupno stališče Sveta je bilo potrjeno na zasedanju Sveta za pravosodje in notranje zadeve 28. februarja 2008 in nato 23. aprila 2008 brez pripomb v drugem branju sprejeto v Evropskem parlamentu. Direktiva 2008/52/ES Evropskega parlamenta in Sveta o nekaterih vidikih mediacije v civilnih in gospodarskih zadevah je

bila podpisana 21. maja 2008 in 24. maja 2008 objavljena v Uradnem listu Evropske unije št. L 136. Cilj direktive je predvsem spodbuditi alternativno reševanje sporov s postopkom sodišču pridružene mediacije. V Sloveniji je državni zbor 23. maja 2008 sprejel Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah, ki med drugim izpolnjuje tudi dolžnost prenosa direktive v notranjo zakonodajo. S tem je bila Slovenija prva država članica, ki je direktivo prenesla v svojo notranjo zakonodajo (Jovin Hrastnik, 2008).

Ob omenjenem imamo še Priporočilo Sveta Evrope o družinski mediaciji iz leta 1998, ki temelji na 13. členu Evropske konvencije o izvrševanju otrokovih pravic, ki jo je ratificirala tudi Republika Slovenija ter je zato za nas pravno zavezujoča (Mednarodne pogodbe, Ur. l. RS-MP, št. 22/99). Ta določa, da si mora vsaka država podpisnica s postopki, kot je na primer sodišču pridružena mediacija, prizadevati doseči sporazumno razrešitev sporov v zadevah, ki se nanašajo na otroke. Pri oblikovanju priporočila pa se je Odbor strokovnjakov za družinsko pravo oprl tudi na spoznanja tistih držav, ki sodišču pridruženo mediacijo v družinskopravnih postopkih uporabljajo že dalj časa. Svet Evrope v Priporočilu o družinski mediaciji opredeljuje namen mediacije, ureja postopek in status dogovorov, ki jih vpleteni sprejmejo v postopku mediacije, razmerje med mediacijo in formalnimi družinskopravnimi postopki ter promocijo mediacije (Končina Peternel, 2008).

SODIŠČU PRIDRUŽENA MEDIACIJA V SLOVENIJI

Za razvoj sodišču pridružene mediacije v Sloveniji sta bila pomembna dva dejavnika. Prvi so bili v letu 2001 že vidni sodni zaostanki, drugi pa po javnomnenjskih raziskavah ne najboljše zapisano sodišče v očeh javnosti. Tedanji predsednik Okrožnega sodišča v Ljubljani Aleš Zalar se je z alternativnim reševanjem sporov seznanil leta 2001 v ZDA, kjer so bile poudarjene prednosti tovrstnega reševanja sporov, kot so dodatna možnost rešitve spora, hitrejše, cenejše in interesom vpletenih bolj prilagojene rešitve, možnost vpletenih, da sooblikujejo rešitev, in večje zadovoljstvo vpletenih. Na podlagi omenjenega je Okrožno sodišče v Ljubljani strankam ponudilo sodišču pridruženo mediacijo. Ker leta 2001 zakonodaja sodišču pridruženih mediacij v Sloveniji še ni bila urejena, je sodišče kot podlago za svoje programe uporabilo določbe Zakona o pravnem postopku, ki v tretjem odstavku 306. členu določa, da lahko stranke med postopkom pred pravnim sodiščem kadarkoli sklenejo poravnavo o spornem predmetu (sodna poravnava). Poravnava lahko obsega ves tožbeni zahtev ali njegov del, vsebuje lahko tudi ureditev drugih spornih vprašanj med strankama, v poravnavo pa se lahko poleg strank vključi tudi oseba, ki ni stranka postopka. Sodišče mora ves čas postopka paziti na možnost za sklenitev sodne poravnave, stranke mora na to možnost opozarjati in jim pomagati, da se poravnajo. Pred sodiščem se ne more skleniti poravnava zahtevkov, s katerimi stranke ne morejo razpolagati. To je bila podlaga za to, da je takratni predsednik Okrožnega sodišča v Ljubljani izdal Program za reševanje sodnih zaostankov pri Okrožnem sodišču v Ljubljani, v katerem je med drugim uredil tudi temeljna načela in način izvajanja sodišču pridruženih mediacijskih programov. Po vzoru Okrožnega sodišča v Ljubljani so sodišču pridruženo mediacijo pozneje strankam ponudila še nekatera druga sodišča, zlasti okrožna (Okrožno sodišče v Kopru,

Okrožno sodišče v Mariboru, Okrožno sodišče v Kranju), pa tudi okrajna (Okrajno sodišče v Ljubljani, Okrajno sodišče v Novi Gorici) (Kociper, 2011). Poudariti moramo, da do sprejetja Zakona o alternativnem reševanju sodnih sporov (v nadaljevanju: ZARSS) leta 2009 še ni šlo za izvajanje sodišču pridružene mediacije na enotni in nacionalni ravni, temveč za iniciativo posameznih sodišč in njihovih predsednikov, ki so sodišču pridruženo mediacijo zaznali kot dodano vrednost za stranke in koristno za sodišča.

ZARSS, ki je od junija 2010 naprej uzakonil, da je sodišču pridružena mediacija na prvostopenjskih sodiščih obvezna, je glede na statistične podatke upravičil svoj obstoj. Od 15. junija 2010 59 prvostopenjskih sodišč v državi, pa tudi nekatera višja sodišča, ponuja sodišču pridruženo mediacijo kot eno izmed oblik alternativnega reševanja sporov. V letu 2010 so po podatkih ministrstva za pravosodje sodišča rešila 2.239 zadev, kar je dvakrat toliko kot leta 2009. Stranke od uveljavitve zakona naprej od sodišč vedno najprej dobijo predlog za sodišču pridruženo mediacijo in morajo v določenem roku sporočiti, ali se z njo strinjajo. Če se, sodišče določi mediatorja, ta pa mora nato strankam sporočiti, kdaj jih vabi na informativni narok. Sodišču pridružena mediacija ne sme trajati več kot tri mesece. Prve tri ure je sodišču pridružena mediacija brezplačna, popolnoma brezplačna pa je v delovnih sporih, ko gre za odpoved delovnega razmerja, in družinskih sporih, ko gre za razmerja med otroki in starši. V gospodarskih sporih je sodišču pridružena mediacija plačljiva v celoti. Sodišču pridružena mediacija je na podlagi zakona v sodne postopke vključena tako, da je smotrno izkoriščen zlasti čas na začetku postopka, ko potekajo priprave na glavno obravnavo. Ta čas lahko stranke izkoristijo za rešitev pravde s sodišču pridruženo mediacijo, zanjo pa se lahko odločijo tudi pozneje med postopkom na prvi in drugi stopnji. Spori iz civilnopravnih, gospodarskih, delovnih in drugih premoženjskopravnih razmerij so poslovno tveganje za vsakega podjetnika in gospodarsko družbo. Dolgi sodni postopki, njihov nepredvidljivi izid in visoki stroški pravnega varstva negativno vplivajo na dobre poslovne odnose in na obseg poslovanja. Po podatkih ministrstva za pravosodje je spodbudno, da se čedalje več gospodarskih subjektov odloča za sporazumno reševanje sporov s sodišču pridruženo mediacijo. Največ tovrstnih sporov reši Okrožno sodišče v Ljubljani. Zakon pa nima pozitivnega vpliva zgolj na sodišča. Po njegovi uveljavitvi se število mediacij povečuje tudi v zdravstvu, je ugotovilo ministrstvo za pravosodje (Vukelič, 2011).

Tudi v tujini je model slovenske sodišču pridružene mediacije vzbudil veliko odobravanje. Naš model sodišču pridružene mediacije na sodiščih je pohvalila svetovno znana mediatorica Machteld Pel, ki je o njem dejala: »Pred desetimi leti sem bila vključena v projekt Evropske komisije, ki je spodbujal uvajanje mediacijskih in arbitražnih praks v slovensko sodstvo. Menim, da je Slovenija ena najbolj naprednih držav na tem področju v Evropi. Je tudi prva država, ki je v svojo zakonodajo vključila največ evropskih direktiv s tega področja.« (Pel, 2011, v Esih, 2011, str. 4)

OPREDELITEV MEDIACIJE

Za mediacijo bi lahko rekli, da je postopek, ki je na eni strani izjemno enostaven, na drugi pa izjemno zapleten in zahteven. Je postopek, ki je enak tako v izvensodnih kot sodišču

pridruženih mediacijah in uporaben tako pri majhnih in nepomembnih zapletih kot pri kompleksnih sporih, ki jih posamezniki niso znali rešiti sami in so se po pomoč zatekli na sodišče. Ker o mediaciji v slovenskem prostoru ni veliko strokovne literature, smo se odločili, da pojem mediacije opredelimo na podlagi izjav mediatorjev, ki medirajo v sodišču pridruženi mediaciji. V slovenskih časopisih, dnevnikih, tednikih, mesečnikih, revijah, prilogah in podobno smo poiskali intervjuje s slovenskimi in tujimi mediatorji ter z njihovo pomočjo poskušali opredeliti mediacijo kot pojem. V nadaljevanju predstavljamo poglede različnih avtorjev in mediatorjev na mediacijo.

Ideja mediacije se povezuje z medčloveško toleranco, graditvijo boljših medsebojnih odnosov, kar posledično pomeni korak k mirnejšemu in strpnejšemu reševanju sporov ter h konstruktivnejšim oblikam pristopa h konfliktom nasploh.¹ Ko govorimo o alternativnem reševanju sporov, imamo v mislih različne postopke, pri katerih udeleženci – stranke, ki so v sporu –, poskušajo spor rešiti same s pomočjo nevtralne tretje osebe – mediatorja, ki je posebej usposobljen posrednik. Tovrstno reševanje sporov zunaj sodnega postopka spodbuja komunikacijo med strankami ter lahko pomeni za stranke prihranek časa in denarja, za sodišče pa manjšo obremenjenost z zadevami. Mediacija je način reševanja sporov s pomočjo nevtralne tretje osebe, ki s svojim delovanjem strankama pomaga doseči sporazum, ki spor razrešuje ter na novo ureja njune medsebojne pravice in obveznosti, še posebej z vidika prihodnjega sodelovanja. Mediacijska srečanja so neformalna, mediator se lahko s strankama pogovarja na ločenih in/ali skupnih srečanjih. Ko je dosežen sporazum, ki ga sprejemata in o katerem sta se dogovorili obe strani, se ta podpiše pred sodnikom in ima veljavo pravnomočne sodne odločbe. Postopek je prostovoljen, hiter, neobvezujoč in zaupen ter nikakor ne vpliva na morebiten kasnejši spor med strankama na sodišču v primeru, če do sporazuma oziroma rešitve ne pride (Šetinc Tekavec, 2002).

Podobno kot Šetinc Tekavec tudi Bush in Folger (2010, str. 24) mediacijo definirata kot »neformalni postopek, v katerem nevtralna tretja oseba brez moči za uveljavljanje rešitve pomaga udeleženi strankam doseči vzajemno sprejemljiv sporazum«. Ta pogosta definicija vsebuje nekatere od glavnih značilnosti procesa, še posebej njegovo neformalnost in konsenzualnost. Hkrati pa poudarja, da je najpomembnejši učinek procesa doseganje prostovoljnih poravnav v sporih. Mediacija poleg navedenega vsebuje tudi »unikatni potencial za transformacijo ljudi – spodbujanje moralne rasti – saj nudi ljudem pomoč pri soočanju s težkimi okoliščinami in pri premagovanju razlik med ljudmi sredi samega konflikta«, sta zapisala Bush in Folger (prav tam).

Naš predmet raziskovanja je sodišču pridružena mediacija. Pri iskanju definicije smo ugotovili, da je strokovna literatura ne navaja. Rešitev smo poskušali iskati tako, da smo zbrali intervjuje z znanimi slovenskimi strokovnjaki za sodišču pridruženo mediacijo ter na njihovi podlagi izpeljali definicijo sodišču pridružene mediacije.

¹ V nadaljevanju podajamo interpretacijo mediacije kot univerzalnega procesa. Ta se pojavlja na več področjih, kot so šole, vrtci, bolnišnice, centri za socialno delo, zavarovalnice itd. Naš prispevek zaradi svojstvene pravne ureditve v Republiki Sloveniji proučuje sodišču pridruženo mediacijo in mediatorje, ki medirajo na sodišču. Slednje je razlog, da se v prispevku osredotočamo zgolj in samo na sodišču pridruženo mediacijo.

Preglednica 1: Definicije sodišču pridružene mediacije znanih slovenskih strokovnjakov na področju sodišču pridružene mediacije

Strokovnjak na področju sodišču pridružene mediacije	Opredelitev sodišču pridružene mediacije
Tanja Pia Metelko, mediatorica, nekdanja sekretarka MEDIOS	je mediacijo opisala kot »način reševanja konfliktov med ljudmi, ki ustvarja novo kulturo medčloveških odnosov, ki temeljijo na konstruktivni komunikaciji, poslušanju drugega, upoštevanju želja in potreb ter iskanju skupne rešitve, ki bo zadovoljila obe strani«. Dodala je še: »Mediacija je uporabna na vseh področjih življenja.« (Metelko, 2009, v Tepina, 2009, str. 19) V drugem intervjuju pa Metelkova mediacijo vidi kot »neformalen, a strukturiran postopek, ki mu je osnovno dejstvo, da so tisti, ki so v spor vpleteni, tudi najbolj primerne, da najdejo rešitev. [...] Temelji na spoštljivem pogovoru, izmenjavi mnenj in poslušanju, sprejemanju nasprotnikovih stališč in dogovarjanju, cilj pa ji je najti rešitev, ki bo optimalna za vse vpletene. [...] Mediator pri tem pomaga.« (Metelko, 2012, v Ferk, 2012, str. 14)
Martin Leljak, mediator, predsednik MEDIOS	je dejal za mediacijo, »da je ustvarjalni proces, v katerem strani v sporu medianta, ² ob sodelovanju nepristranske tretje osebe mediatorja, poiščeta za vse sprejemljivo rešitev« (Leljak, 2009, v Bretoncelj, 2009, str. 12).
Barbara Rajgelj, raziskovalka in predavateljica pravnih predmetov na Fakulteti za družbene vede UL	v intervjuju mediacijo opredeli »kot postopek, ki omogoča, da se s posredovanjem tretje osebe težava ali spor reši na čim bolj miren in neboleč način« (Rajgelj, 2009, v Begič 2009, str. 10). Doda, da je »za mediacijo potreben pristanek, kvalificiran posrednik oz. mediator in zavezanost procesu obeh sprtih oz. nezadovoljnih strani« (prav tam, str. 10).
Andreja Toš Zajšek, Gospodarska zbornica Slovenije (GZS)	v okviru evropskega projekta o delovnopравни mediaciji in arbitraži je dne 29. 1. 2010 mediacijo opredelila kot proces, »kjer nevtralna oseba, ki uživa zaupanje obeh sprtih strani, pomaga oblikovati sporazum s tem, da obojima daje nasvete, napotila in mnenja. [...] Bistveno zanjo je, da poteka za zaprtimi vrati, partnerja se morata za mediacijo odločiti prostovoljno. [...] Pri tem posredovanju so seveda tudi druge meje, njen predmet ne morejo biti pravice, ki se jim delavci ne morejo odpovedati.« (Toš Zajšek, 2010, v Kavčič, 2010, str. 12)
Gordana Ristin, mediatorica, višja sodnica in vodja oddelka za mediacijo pri Višjem sodišču v Ljubljani	»Mediacija je širok pojem, ki zajema način reševanja sporov. [...] Je tudi nekaj, kar imenujemo učenje o načinu reševanja konflikta, o tem lahko govorimo o mediacijah v šolah, kjer učimo prihodnje rodove, kako lažje reševati spore.« (Ristin, 2010, v Gole, 2010, str. 10)

Strokovnjak na področju sodišču pridružene mediacije	Opredelitev sodišču pridružene mediacije
Simona Mlakar, mediatorica in trenerka mediatorjev	mediacijo opiše kot postopek, »v katerem mediator kot nevtralna, tretja oseba pomaga strankama, ki sta v sporu, da se slišita, da prepoznata vsaka svoje interese in interese drugega, da se približata v stališčih tako, da skleneta sporazum, dogovor, s katerim se spor konča« (Mlakar, 2010, v Hostnik, 2010, str. 2).
Anka Stojan, partnerska in družinska terapevtka, mediatorica in trenerka mediatorjev	je mediacijo opredelila takole: »V mediaciji ne iščemo krivca, ne obtožujemo in ne gledamo samo na dejstva, pozicije in zakone. V mediaciji iščemo interes udeleženca, obema omogočamo prostor sliščnosti, zaupnosti, nevtralnosti itd. [...] Predvsem pa v mediaciji prepoznavamo čustva in vemo, da so pomembni del reševanja sporov. [...] Eno temeljnih in najpomembnejših načel vsake mediacije je zaupnost. Zaupnost je tako pomembna, da mediant v mediaciji skupaj z mediatorjem in morebitnimi drugimi (odvetniki) podpišejo listo zaupnosti, ki temelji na tem, da vse, kar se pogovarjajo v postopku mediacije, ostane zaupno ne glede na izid mediacije. Prav tako se ni mogoče kasneje v drugih postopkih sklicevati na to, da je nekdo v mediaciji že nekaj priznal, predlagal itd.« (Stojan, 2011, v Levičnik, 2011, str. 6)
Marko Iršič, zavod RAKMO	mediacijo opredeli tako: »Mediacija je povsem neodvisna metoda reševanja spornih vprašanj za vse primere, kjer bi udeleženci spora zadevo vsaj načeloma bili pripravljeni rešiti sporazumno.« (Iršič, 2010, v Petavs, 2010a, str. 17)

Vir: lasten (časopisni članki, ki so bili analizirani, so navedeni sproti in v posebnem seznamu virov).

Sklenemo lahko, da je po mnenju navedenih strokovnjakov sodišču pridružena mediacija metoda reševanja sporov, ki izhaja iz prepričanja, da je spore možno rešiti tako, da se poišče rešitev, ki je dobra za vse strani, vključene v sodišču pridruženo mediacijo. Slednje dela sodišču pridruženo mediacijo drugačno od preostalih metod reševanja konfliktov. V postopku sodišču pridružene mediacije se predvideva, da so stranke sposobne prevzeti odgovornost za reševanje konflikta, saj lahko le z lastno zavzetostjo in željo ter obojestranskim trudom pridejo do rešitev. Sodišču pridružena mediacija je tudi postopek, ki spodbuja sodelovanje dveh, ki sta trenutno v konfliktu, in konflikta ne obravnava kot posledico zlonamernosti, temveč kot skupen problem, ki ga je mogoče rešiti le skupaj. Sodišču pridružena mediacija tako ni nujno vezana na vsebino, temveč bolj skrbi za proces reševanja, predvsem pa nikoli ne izhaja iz stališča, da je resnica samo ena, temveč da je resnica kompleksna in da jo vsak vidi skozi svoj referenčni okvir (Petrič, 2010, str. 32). V procesu sodišču pridružene mediacije se rešitev spora odkriva skozi dialog obeh strani. Stranki se v sodišču pridruženo mediacijo vključita prostovoljno in si ob pomoči mediatorja, ki ves čas ostaja nepristranski, prizadevata priti do sporazuma, ki bo ustrezal obema. Cilj sodišču pridružene mediacije je torej razrešitev spora med strankama na način, da ti sami najdeta rešitev, ki je sprejemljiva zanju, s čimer se izboljšata njun odnos in njuno medsebojno nadaljnje sodelovanje.

OPREDELITEV MEDIATORJA

Čeprav je v sodišču pridruženi mediaciji v ospredju aktivnost strank, mediator s svojo vlogo pomembno pripomore k njenemu uspešnemu poteku, saj kot moderator postopka s posebnimi tehnikami poskrbi za ponovno vzpostavitev dobre komunikacije med strankami. Mediator omogoči, da vsaka od strank pove svoj del zgodbe, svoje želje in potrebe ter da jih nasprotna stran sliši kot interes in ne kot stališče. Za navedeno so potrebne posebne človeške lastnosti, ki pa se jih lahko tudi priučimo. Zato v ospredju ni le pripravljenost pomagati ljudem reševati spore, ampak tudi izobraževanje mediatorja (Jelen Kosi, 2011). V nadaljevanju podobno kot zgoraj navajamo opredelitve mediatorja, ki so jih dali strokovnjaki na področju mediacije in mediatorji, pridobljene iz intervjujev, objavljenih v časopisih.

Preglednica 2: Definicije mediatorja znanih slovenskih strokovnjakov na področju sodišču pridružene mediacije

Strokovnjak na področju sodišču pridružene mediacije	Opredelitev mediatorja
Martin Leljak, mediator, predsednik MEDIOS	mediatorja opiše kot osebo, ki je odgovorna za proces mediacije in ne za vsebino, razen če bi bile rešitve v nasprotju z zakonom (Leljak, 2009, v Bretoncelj, 2009, str. 12). Mediator strankama pomaga, da sami prideta do rešitve, pri tem pa je zavezan k nepristranskosti, torej deluje v korist obeh strank. V postopku mediacije za stranki ustvari varen prostor, v katerem lahko vsaka od njih pove, kako vidi problem in kje rešitve. Mediator poskrbi, da sta obe strani slišani (Leljak, 2011, v Korošak, 2011, str. 16).
Tanja Pia Metelko, mediatorica, nekdanja sekretarka MEDIOS	»Mediator je oseba, ki vodi in usmerja proces. Je zaupna in popolnoma nevtralna oseba. Zagotavlja, da se med postopkom mediacije obe strani počutita enakovredno, in daje obema možnost, da se izrazita in pojasnita svoja stališča. Sprtima stranema pomaga oblikovati dogovor, ki predstavlja njuno rešitev spora.« (Metelko, 2009, v Tepina, 2009, str. 19)

Strokovnjak na področju sodišču pridružene mediacije	Opredelitev mediatorja
Gordana Ristin, mediatorica, višja sodnica in vodja oddelka za mediacijo pri Višjem sodišču v Ljubljani	<p>Mediator mora biti nekdo, ki ima avtoriteto, je cenjen v družbi, uživa zaupanje in ga ljudje spoštujejo (Ristin, 2011, v Felc, 2011, str. 13). Mediator na sodišču mora biti zaradi specifikke sporov in sestave osnutka sodne poravnave pravnik s pravosodnim izpitom, komedijant, zlasti v družinskih sporih pa je lahko psiholog, sociolog, pedagog itd. Osebo meni, da bi moral biti mediator poseben poklic. »Takšno stališče zagovarjajo tudi v državah, kjer so mediacije najbolj razvite. Recimo v ZDA je le nekaj mediatorjev, ki so odvetniški poklic ,obesili na klin' in delajo kot mediatorji. [...] Znanje in ravnanje mediatorjev je namreč neka drža, dodana vrednost k znanju in vedenju človeka, ki ima svoj poklic in ugled v družbi, je sočuten do drugih ljudi, ima pa tudi zdravo kmečko pamet.« (Ristin, 2009, v Cvetek, 2009, str. 27) »Mediator nikogar ne sooča in ne zahteva medsebojnega razumevanja, le pozorno poslušaj želje in si zapisuje,« je malce drugačen opis Ristinove. Dodaja, da »mediator ,svetuje', ko pomaga strankam iskati rešitve. Nikakor pa ni svetovalec v terapevtskem pomenu, tudi stranki nista prišli k njemu z namenom kakršnekoli terapije.« (Ristin, 2011, v Felc, 2011, str. 13) V drugem intervjuju pa še pravi, da je osnovna večšina mediatorja zlasti to, da zna aktivno poslušati in postavljati prava vprašanja ter nekaj, kar je na videz nesprejemljivo, prevajati v sprejemljiv jezik. Ob tem pa ves čas išče skupne interese strank (Ristin, 2011, v Dimnik, 2011, str. 5).</p>
Simona Mlakar, mediatorica in trenerka mediatorjev	<p>vidi mediatorja kot »osebo, ki vodi postopek v skladu z načeli mediacijskega postopka, kjer je ključnega pomena, da je mediator nepristranski. Mediator ne odloča, kdo je (bolj) kriv, kdo je ravnal bolj ali manj narobe, in ni rabsodnik v sporu. Sprtima stranema v sporu pusti, da sami sprejmeta odločitve, saj je navsezadnje to njihov spor. Sami najbolje vesta, kaj jih lahko zadovolji in s kakšno rešitvijo bosta lahko živeli. Mediator jima le pomaga na tej poti do dogovora.« (Mlakar, 2010, v Hostnik, 2010, str. 2)</p>
Zoran Hajtnik, mediator in odvetnik	<p>»Mediator nepristransko poskuša pomagati, da sprti strani spor vzameta v svoje roke. Pri tem ne razsoja, ampak jima le pomaga pri iskanju rešitve, ki ustreza obema. Mediator se s strankama pogovarja na skupnih ali ločenih srečanjih, bo izluščil vse tisto, kar bo pripomoglo, da bo stranka na koncu spoznala, kaj je zanj najbolj sprejemljivo. Pri tem ima mediator na voljo posebne tehnike in veščine, ljudi pa mora najprej naučiti poslušati in slišati nasprotno stran.« (Hajtnik, 2009, v Cvetek, 2009, str. 9)</p>

Strokovnjak na področju sodišču pridružene mediacije	Opredelitev mediatorja
Sabina Rupert, svetovalni center Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije	»Za mediacijo gotovo velja, da je uspeh precej odvisen tudi od mediatorja. Dejstvo je, da vsak res ne more biti uspešen mediator, zato bi bilo treba to upoštevati tudi pri dodeljevanju statusa mediatorja.« (Rupert, 2010, v Petavs, 2010, str. 17)

Vir: lasten (časopisni članki, ki so bili analizirani, so navedeni sproti in v posebnem seznamu virov).

Mediator je po v preglednici predstavljenih izjavah oseba, ki je strokovno usposobljena za nepristransko vodenje procesa sodišču pridruženih mediacij, za to, da ustvari varen prostor za pogajanja in daje enake možnosti sodelovanja obema strankama v sporu. Vloga mediatorja je, da skrbi za proces in ne toliko za vsebino. Ne razsoja in ne daje nasvetov. Mediator skrbi za prepoznavanje in ugotavljanje interesov, želja in potreb strank ter za spoštljivo in konstruktivno komunikacijo. Povzema razmišljanje ene in druge stranke, prispeva k ozaveščanju in odkrivanju skupnih točk in možnih rešitev.

Za nas je mediator posebej usposobljen strokovnjak, ki je opravil specializirano izobraževanje s področja alternativnega reševanja sporov in uporabe posebnih komunikacijskih in pogajalskih tehnik.

Prvenstvena naloga mediatorja je spremljanje strank v mediacijskem postopku. K temu sodi nadziranje ravnotežja med strankami, spremljanje procesa na splošno in odkrivanje novih vidikov. Mediator mora obvladati naslednje naloge in veščine (Prein, 2003):

1. vzpostavitev dobrih odnosov:
 - a. vzbujanje zaupanja,
 - b. delovanje v skladu s kodeksom vedenja in poklicno etiko,
 - c. nepristranskost, vzdrževanje ravnotežja moči;
2. motiviranje udeležencev mediacijskega procesa:
 - a. spodbujanje strank k skupnemu delovanju,
 - b. pospeševanje samoiniciativnosti strank;
3. vzdrževanje komunikacije med udeleženci:
 - a. pospešitev medsebojne komunikacije,
 - b. obravnavanje sporov in čustev;
4. vodenje mediacijskega postopka:
 - a. urniki in procedure;
5. obravnavanje vsebine (sporne zadeve):
 - a. pomoč pri razjasnitvi spornih zadev,
 - b. pomoč pri razvrščanju medsebojnih zahtev,
 - c. pomoč pri iskanju kreativnih rešitev.

Vse te glavne naloge pa zahtevajo predvsem komunikacijske sposobnosti, ki zajemajo:

- postavljanje vprašanj, ki so lahko zaprta ali odprta, linearna, reflektivna in hipotetična, strateška, relacijska in cirkularna,
- preoblikovanje,

- metakomunikacijo,
- izogibanje brezizhodnim situacijam,
- razmišljanje o vsebini, čustvih in namerah,
- oblikovanje povzetkov in
- spremljanje pogajanj.

Vse te veščine se pri spremljanju strank uporabljajo z namenom, da se mišljenje »imeti prav« spremeni v razmišljanje o »koristih«. Razmišljanje o razlikah in nasprotjih se spremeni v razmišljanje o možnostih in sporazumih. Pri tem je predvsem pomembno, da mediator strankam pomaga, da se začnejo med seboj poslušati.

Iz zgoraj navedenega je jasno, da so komunikacijske sposobnosti ključnega pomena za uspešno sodišču pridruženo medicacijo. Stranki v reševanje spora večinoma vstopita v razpoloženju, ki ne vodi k učinkovitemu pogajanju. Začneta z medsebojnimi očitki, vodijo ju agresivna ali defenzivna čustva. Mediator mora s strokovnim posredovanjem pridobiti zaupanje strank in ju voditi h konstruktivnemu pogajanju.

Jelen Kosi (2011) navaja, da mora biti mediator fleksibilen in potrpežljiv, saj ne sme pritiskati na stranke, da bi pospešil potek sodišču pridružene medicacije. Mediatorjeve osebnostne lastnosti seveda vplivajo na njegov pogled na konflikt, na mešanico čustev, obtoževanj in obsojanja, ki jih stranke položijo predenj v okviru sodišču pridružene medicacije, zato se mora dober mediator zavedati meja strank in jih sprejemati, hkrati pa se mora zavedati tudi svojih meja. Treba pa je ob tem sprejeti, da še tako dobro usposobljen in izkušen mediator ne more spremeniti konfliktnih odnosov drugih, ne da bi tudi ti aktivno sodelovali. Mediator bo ravnal najbolje, če bo odkrit, empatičen, intuitiven in avtentičen.

Mediator mora torej ves čas postopka skrbeti za potek sodišču pridružene medicacije, s tem da usmerja komunikacijo, parafrazira izjave v pozitivne in produktivne, poudarja vrednost posameznikovih čustev in pomembnost skupnih interesov. Lastnosti, ki naj bi jih imel dober mediator, so optimizem, sprejemanje, zavedanje, objektivnost, potrpežljivost, fleksibilnost, kreativnost, samozavest, spoštovanje, smisel za humor, poznavanje samega sebe (Jelen Kosi, 2011).

Parkison (2011) poudarja, da mediatorji, ki delujejo na družinskem področju, potrebujejo široko znanje. Med drugim morajo znati razumeti ljudi in obvladati posebne veščine, da lahko parom med razpadom partnerske zveze in razvezo pomagajo vzpostaviti medsebojen dialog in poiskati načine za sprejetje dogovorov glede lastne prihodnosti in prihodnosti otrok. Leta 2000 se je 30 trenerjev družinske medicacije srečalo na forumu za izmenjavo trenerjev družinske medicacije in poskušalo opredeliti vrednote medicacije. Strinjali so se, da vsi želijo poslušati v duhu, »ki prihaja iz srca in ne iz glave«; spoštovati osebnost vsakega posameznika; biti skromni, sočutni in strpni; ohranjati ustrežno razdaljo; spodbujati komunikacijo, ki temelji na človeški toplini in razumevanju; ustvariti upanje za prihodnost; ves čas razvijati sposobnost videnja in čutenja stvari, ki jih ni vedno mogoče izraziti z besedami.

Martti Ahtisaari, nekdanji predsednik Finske in Nobelov nagrajenec (leta 2008 je prejel Nobelovo nagrado za mir za svojo vlogo mediatorja v mnogih mednarodnih sporih), meni, da mora biti mediator dober svetovalec in zaupnik za obe strani hkrati ter da mora vedeti, kaj stranki želita od postopka. Prav tako se mediator ne sme pretvarjati, da ima vse odgovore na vprašanja, ki se pojavijo med postopkom. Mediator mora biti pri svojem delu realističen in mora v postopku izbirati pozitivno besedišče, saj je to znak spoštovanja človekovega dostojanstva. Dodaja, da je najboljši kompliment dobil od nekoga iz Eritreje, ki mu je dejal, da si želi delati z njim vsaj pol leta, da se bo naučil, kako povedati težke stvari na prijazen način (Martti Ahtisaari, 2009, v Herrberg in Savolainen, 2009).

Na podlagi zbranih izjav bi lahko mediatorja definirali takole: mediator je človek, ki je strokovno usposobljen, da nepristransko vodi postopek sodišču pridružene mediacije in da ustvarja prostor, v katerem se stranke počutijo varne. Mediator mora poskrbeti za pogajanja in predvsem za enake možnosti sodelovanja v postopku obema v sporu udeleženi strankama. Glavna naloga mediatorja je skrb za proces, v katerem niti ne razsoja niti ne daje nasvetov. V okviru sodišču pridružene mediacije omogoča prepoznavanje in ugotavljanje interesov, želja in potreb strank, ob tem pa je njegova skrb še zagotavljanje spoštljive in konstruktivne komunikacije. V procesu sodišču pridružene mediacije povzema povedano razmišljanje ene in druge stranke ter po potrebi informacije sproti preokvirja,³ predvsem pa prispeva k odkrivanju in ozaveščanju skupnih točk ter možnih rešitev, ki jih predlagata stranki sami.

ZAKLJUČEK

V prispevku smo želeli opredeliti pojma sodišču pridružena mediacija in mediator, ki medijira v sodišču pridruženih mediacijah. Na podlagi pregleda teoretičnih osnov in v intervjujih izraženih mnenj slovenskih mediatorjev in strokovnjakov na področju sodišču pridružene mediacije v Sloveniji lahko ugotovimo, da je sodišču pridružena mediacija metoda reševanja sporov, ki izhaja iz prepričanja, da je spore možno rešiti tako, da se poiščejo rešitve, ki so dobre za vse v sodišču pridruženo mediacijo vključene stranke. Sodišču pridružena mediacija je postopek, ki spodbuja sodelovanje dveh, ki sta trenutno v konfliktu, in konflikta ne obravnava kot posledico zlonamernosti, temveč kot skupen problem, ki ga je mogoče rešiti le vzajemno. Sodišču pridružena mediacija ni nujno vezana na vsebino, temveč je bolj usmerjena v proces reševanja, in ne izhaja iz stališča, da je resnica samo ena, temveč da je resnica kompleksna, zato se v procesu sodišču pridružene mediacije rešitev spora odkriva skozi dialog. Stranki se v sodišču pridruženo mediacijo vključita prostovoljno in si ob pomoči mediatorja, ki ves čas ostaja nepristranski, prizadevata priti do sporazuma, ki bo ustrezal obema. Cilj sodišču pridružene mediacije je torej rešitev spora med strankama tako, da ti sami najdeta rešitev, ki je zanju sprejemljiva, s čimer se izboljšata tudi njun odnos in nadaljnje sodelovanje.

³ Slišani informaciji oziroma podatku odvzame subjektivno, provokativno ali žaljivo vsebino in informacijo objektivno, brez dodanih subjektivnih prepričanj in sodb stranke, prenese drugi strani.

Za mediatorja, ki vodi postopek sodišču pridružene mediacije, ugotavljamo, da je človek, ki je strokovno usposobljen, da vodi proces sodišču pridružene mediacije nepristransko in ustvarja prostor, v katerem se stranke počutijo varne. Mediator poskrbi za pogajanja in predvsem za enake možnosti sodelovanja v postopku obema v sporu udeležanima strankama. Mediator v procesu niti ne razsoja niti ne daje nasvetov, temveč omogoča prepoznavanje in ugotavljanje interesov, želja in potreb strank, njegova skrb je tudi zagotavljanje spoštljive in konstruktivne komunikacije. V procesu sodišču pridružene mediacije povzema povedano razmišljanje ene in druge stranke ter pripomore k odkrivanju in ozaveščanju skupnih točk ter možnih rešitev, ki jih predlagata stranki sami.

Pregled in proučitev pravne podlage sodišču pridružene mediacije je pokazal, da je ustreznost te pravne ureditve v Sloveniji dobra. Slovenska ureditev sodišču pridružene mediacije namreč omogoča uspešno delovanje, rast in razvoj tega postopka reševanja sporov. Naša ureditev sodišču pridružene mediacije in zakonska podlaga zanjo sta bili tudi pri organih EU prepoznani kot primer dobre prakse, ki bi ga bilo smiselno povzeti tudi v drugih članicah EU.

Dobra ureditev je zagotovo eden izmed razlogov, da so sodišču pridružene mediacije glede na statistične podatke precej uspešne, saj je v več kot 50 odstotkih spor celostno razrešen. To pomeni, da se v teh primerih stranke soglasno sporazumejo, kar pomeni toliko manj pritožb zoper odločitve sodišč. Že sam postopek sodišču pridružene mediacije, ki strankam omogoči, da slišijo želje, stališča in interese nasprotne stranke, blagodejno vpliva na prihodnjo medsebojno komunikacijo in prihodnje medsebojne odnose. Glede na to končujemo z ugotovitvijo, da je sodišču pridružena mediacija tako za slovenski kot evropski prostor družbeno koristna, in menimo, da se jo v prihodnosti spleča spodbujati. Ugotavljamo tudi, da ima sodišču pridružena mediacija dobro zakonsko ureditev in je dobro sprejeta med širšo javnostjo. Mediatorji kot izvajalci sodišču pridružene mediacije so prepoznani kot strokovnjaki, ki obvladajo specifična znanja. Vse omenjeno nas opogumlja, da sklenemo prispevek s tezo, da lahko mediatorstvo v Sloveniji razumemo kot poklic in mediatorje kot strokovne nosilce postopka mediacije.

LITERATURA

- Betto, N. (2001). Pravdnemu postopku pridružena mediacija. *Podjetje in delo*, 6–7, 1264–1271.
- Betto, N. (2011). Predpisi o mediaciji. V G. Ristin in Z. Hajtnik (ur.), *Mediacija v teoriji in praksi – veliki priručnik o mediaciji* (str. 69–78). Ljubljana: Društvo mediatorjev Slovenije.
- Bush, R. A. B. in Folger, J. P. (2010). *Obljuba mediacije: Odzivanje na konflikt z opolnomočenjem in priznanjem*. Ljubljana: Zavod Rakmo.
- Direktiva 2008/52/ES Evropskega parlamenta in Sveta. *Uradni list Evropske unije*, št. L 136/3. Pridobljeno s <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:136:0003:0008:sl:PDF>.
- Genn, H. (2012). What Is Civil Justice For? Reform, ADR, and Access to Justice. *Yale Journal of Law & the Humanities*, 24(1), 397–418.
- Herrberg, A. in Savolainen, M. (2009). *What is a good mediator?* Pridobljeno s http://www.initiativeforpeacebuilding.eu/pdf/WHAT_IS_A_GOOD_MEDIATOR.pdf.

- Jelen Kosi, V. (2011). Mediator in etična vprašanja. V G. Ristin in Z. Hajtnik (ur.), *Mediacija v teoriji in praksi – veliki priročnik o mediaciji* (str. 197–206). Ljubljana: Društvo mediatorjev Slovenije.
- Jovin Hrastnik, B. (2008). *Direktiva 2008/52/ES Evropskega parlamenta in Sveta o nekaterih vidikih mediacije v civilnih in gospodarskih zadevah* (str. 19–22). *Predlog bele knjige o mediaciji*. Ljubljana: Društvo mediatorjev Slovenije.
- Kociper, M. (2011). Sodišču pridružene mediacije. V G. Ristin in Z. Hajtnik (ur.), *Mediacija v teoriji in praksi – veliki priročnik o mediaciji* (str. 207–228). Ljubljana: Društvo mediatorjev Slovenije.
- Končina Peternel, M. (2008). *Družinska mediacija. Predlog bele knjige o mediaciji*. Ljubljana: Društvo mediatorjev Slovenije.
- Mednarodne pogodbe. *Uradni list RS*, št. 22/99.
- Parkinson L. (2011). *Družinska mediacija*. Ljubljana: Institut za mediacijo Concordia.
- Prein, H. (2003). De vaardigheidstoets bij de certificering tot NMI-mediator. *Tijdschrift voor Mediation*, 7(4), 83–93.
- Šetinc Tekavc, M. (2002). *Mediacija: Sporazumno reševanje sporov v teoriji in praksi*. Tržič: Učila.
- Udovič, F. (1999). Mediacija v primerjavi s sorodnimi prijemi. *Socialno delo*, 1, 41–47.
- Uradni list Evropske unije* (2003), št. L 338/1.
- Zakon o alternativnem reševanju sodnih sporov (ZARSS) (2009). *Uradni list RS*, št. 97. Pridobljeno s <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina?urlid=200997&stevilka=4248>.
- Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah (ZMCGZ) (2008). *Uradni list RS*, št. 56. Pridobljeno s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5289>.
- Zalar, A. (2001). Alternativno reševanje sporov – temeljna načela alternativnega reševanja sporov. *Podjetje in delo*, 6–7, 1228–1240.

POSEBNI SEZNAM VIROV

- Begić, M. (2009). Mediacija – premalo uveljavljen pristop. *Delavska enotnost*, 20(68), 10.
- Bertoncelj, M. (2009). Mediacija, mirno reševanje sporov. *7 dni*, 6(58), 12.
- Cvetek, O. (2009). Prinašalci miru. *Delo – Sobotna priloga*, 51(117), 27.
- Dimnik, L. (2011). Mediatorji pomagajo reševati življenjske probleme, pravniki pa pravne. *Dnevnik*, 184(61), 5.
- Esih, U. (2011). Za sprte sosede je mediacija primernejša kot sodišče. *Večer*, 217(67), 4.
- Felc, M. (2011). Iz spora brez poražencev. *Delo*, 53(84), 13.
- Ferk, L. (2012). Mediacija – znova obujena kultura dialoga. *Večer, Priloga Bombon*, 308(7), 14.
- Gole, N. (2010). Uspešna slovenska mediacija. *Delo*, 52(291), 10.
- Hostnik, M. (2010). Z mediacijo do poravnave tudi v zdravstvu. *Dnevnik*, 177(60), 2.
- Kavčič, F. (2010). Alternativno reševanje delovnih sporov. *Delavska enotnost*, 5(69), 12.
- Korošak, M. (2011). Eden od teh načinov je mediacija. *ABC zdravja plus*, 3(6), 16.
- Levičnik, V. (2011). Z mediacijo ne iščemo krivca – ugotavljamo interese ljudi. *Dnevnik, Priloga Nika*, 251, 6.
- Petavs, S. (2010). Zgolj za zavlačevanje sodnih postopkov. *Finance*, 94(3244), 17.
- Petavs, S. (2010a). Brez sodišča, brez zamere do partnerja. *Finance*, 94(3244), 17.
- Petrič, M. (2010). Mediacija v šoli. *Dolenjski list, Priloga Živa*, 2(9), 32.
- Tepina, J. (2009). Mediacija – priložnost, da odločaš o sebi. *Dnevnik, Priloga Nika*, 135, 19.
- Vukelič, M. (2009). Hitreje in ceneje do rešitve spora. *Delo*, 51(183), 2.
- Vukelič, M. (2011). Mediatorji uspešni v polovici primerov. *Delo*, 53(201), 2.